

“POLEMİK YERİNE HESAP KİTAP YAPIN”

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Hilmi Güler'in, Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) ve Makina Mühendisleri Odası'nın (MMO) elektrik ve doğalgaz zamları konusunda yanlış hesap yaptığı suçlamalarına, EMO Yönetim Kurulu Başkanı Musa Çeçen ve MMO Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz ortak basın toplantısıyla yanıt verdiler. Açıklamada, “Hükümete ve Sayın Enerji Bakanı'na zam hesabı konusunda bizlerle polemığe girmek yerine enerji alanında ciddi bir hesap kitap yapmalarını öneririz. Anlaşılan o ki Sayın Bakan, kadrolaşma ortamı içerisinde yetkin kadrolardan da yoksun kalmıştır. Mühendis örgütleri olarak yalnızca zam hesabı yapmadığımızı, bu zammın gerekçelerini de irdeleyerek çözüm yollarını araştırdığımızı, bu konuda Sayın Bakan'a da yardımcı olabileceğimizi burada belirtmek isteriz” denildi.

MMO Genel Merkezi'nde 6 Kasım 2008 tarihinde yapılan ortak basın toplantısında konuşan MMO Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz, Hilmi Güler'in

3 Kasım 2008 tarihinde BOTAŞ Genel Müdürü Saltuk Düzyol ile birlikte düzenlediği basın toplantısında, neredeyse bütün kamuoyunu eleştirirken, şu ifadeleri kullandığını anımsattı:

“Zaman zaman bizi üzen, özellikle hesap kitap bildiğine inandığımız Mühendis Odaları, burada rakamları maalesef yanlış veriyor. Mühendislerin işi hesaptır, doğru hesaptır. Fakat burada yanlış hesap yapıyorlar. Biraz Elektrik Mühendisleri Odası, son zamanlarda Makina Mühendisleri Odası'nın değerlendirmelerini yanlış buluyorum. Gelsinler bu hesapları birlikte gözden geçirelim.”

Güler'in TOBB Başkanı için de “bu tür değerlendirmeler yapıyor” dediğini de aktaran Koramaz, tepkisini şöyle dile getirdi:

“Sayın Bakan, enerji zamlarına tepki gösterenleri hedef alarak; zamların üstünü örtmek, tartışmayı başka boyutlara taşımak istemektedir. Zam yağmurunun yarattığı

dikenli ortamda, Sayın Bakan 'diksensiz doğalgaz bahçesi' görmek istemektedir. Bakan'a göre herkes yanlış hesap yapmaktadır. Ancak kendileri de bugüne kadar bir kez bile zam hesabını açıklamamışlardır. Hesap verme koltuğunda oturanların hesap sormaya kalkması hükümetin bugüne kadar sürdürdüğü yönetim anlayışının bir yansımasıdır. Onu bunu suçlamaya gerek yoktur. Vatandaş faturasında zaten neyin ne olduğunu görmektedir. Dolayısıyla Sayın Bakan'a önerimiz kamuoyunun sesine kulak vermesidir.”

Zam Yağmurunun Ardındaki Yanlış Enerji Politikaları

Koramaz, Bakan Güler'in son elektrik ve doğalgaz zamlarını “uluslararası piyasa kuralları, özel fiyatlandırma tekniği” ve “kârsız” sattıkları iddiası eşliğinde “zarar etmemek” gerekçelerine bağladığını anımsatırken, “Oysa sorun daha derinlerde ve enerji politikalarının bütününe ilişkin yanlış ve zafiyetlerden kaynaklanmaktadır” dedi. Koramaz sorunları da şöyle sıraladı:

“• Bugünkü uygulama, Sayın Bakanın da belirttiği “Maliyet Bazlı Fiyatlandırma Mekanizması” yöntemiyle otomatik zam şeklindedir. Bu uygulamaya, IMF ve AB'ye verilen taahhütler uyarınca doğalgazda aylık, elektrikte üç aylık dönemlerle zam yapılması şeklinde yaz aylarından beri başlamıştır.

• Doğalgaz ve elektrik fiyat artışları ile Türkiye'de enerji ile ilgili sorun-

ların tamamı, kamusal planlama, kamusal üretim ve yerli kaynak kullanımını reddeden dışa bağımlı politikalarından kaynaklanmaktadır.

- Sorunun bu boyutlara ulaşmasının temel nedeni, kamusal bir hizmet olan enerji üretiminin basit bir piyasa faaliyeti olarak görülmesi, stratejik bir planlama anlayışının olmamasıdır. Son 25 yıldır uygulanan IMF ve Dünya Bankası yanlısı özelleştirme ve serbestleştirme politikaları ile enerji alanlarındaki kamu kuruluşlarının parçalanması, küçültülmesi, işlevsizleştirilmesi ve özelleştirilmesidir.

- İthal doğalgaza dayalı elektrik enerjisi üretim tesislerinin teşvik edilmesi, doğalgaz santrallerine verilen ticari taahhütler nedeniyle linyit yakıtlı santrallerimizin ve hidroelektrik santrallerimizin gerekli iyileştirme, kapasite artırımı, bakım ve onarım çalışmalarının yapılmamasıdır.

- Kamunun enerji yatırımlarından çekilerek, zengin linyit rezervlerimizin ve hidrolik kaynaklarımızın değerlendirilmemesi ve bu alanlara yatırım yapılmamasıdır. Rüzgar, jeotermal, güneş gibi yeni ve yenilenebilir enerji kaynaklarımızın yeterince değerlendirilememesidir. Enerjinin etkin ve verimli kullanımı konusunda gerekli önlem ve teşviklerin yetersizliğidir.

- İthal kömür alış ve satış maliyetleri, elektrik üretiminde doğalgazın payının çok yüksek oluşu; elektrik üreten doğalgaz santrallerine tanınan alım garantileri dolayısı ile daha düşük maliyetli üretim yapabilen kamu santrallerinin düşük kapasitede çalıştırılması; en çok doğalgaz kullanıcısının bulunduğu Ankara, İstanbul, İzmit'te kentsel gaz dağıtım şirketlerinin birim hizmet ve amortisman bedellerinin diğer kentlere göre yüksek tutulması da sürekli fiyat artışlarında bir etken olmaktadır.

- Petrol fiyatlarındaki düşüşe karşın döviz fiyatlarındaki artışlar da artık

bir faktör olarak devreye girmiş ve iktidar bu yakıcı gerçeklere karşı zamanında yeterince önlemler almamıştır.

- Enerji fiyatlarının bu derece yüksek olmasının bir diğer önemli nedeni de devletin vergi gelirlerinin hemen hemen yüzde 20'sini sadece enerjiden temin edecek bir politikanın yıllardır uygulanması sonucunda nihai tüketicinin 'kümeteki kaz' yerine konulmasının bir gelenek haline gelmesidir.

- Isınma ve aydınlanmaya dair hizmetlerin bir kamu hizmeti olması gerektiği yaklaşımından uzaklaşarak, özelleştirmeler eşliğinde kamu kurum ve kuruluşlarının küçültülmesi ile serbest piyasa mantığı kamuya da sirayet etmiş ve bu husus birazdan değineceğimiz fahiş zamlara yansımıştır."

Zamlar Halkın Cebini Nasıl Yakıyor

EMO Yönetim Kurulu Başkanı Musa Çeçen ise, elektrik zamları konusunda bizzat Hükümet açıklamalarıyla "fonlu fiyat; fonsuz fiyat; dağıtım, iletim ve perakende hizmet giderleri artışlarının yansıtılıp yansıtılmaması gibi teknik ayrıntılarla yeterince karmaşa yaratıldığını" ifade ederek, şu bilgileri verdi:

"Yılbaşında elektrik dağıtım, iletim ve perakende hizmet giderlerine zam yapılmasına rağmen, bu zammı dahil etmeden elektriğin çıplak fiyatına yapılan zammı açıklayan Hükümet, Temmuz 2008 zammında bu kez çıplak elektrik fiyatına yapılan zammı düşük göstermek için bu dönemde iletim, dağıtım ve perakende hizmet bedellerine artış yapılmadığı için bu bedelleri dahil ederek yapılan zammı açıklamayı tercih etmiştir. Ekim 2008 tarihinde ise otomatik fiyatlandırmanın ilk uygulaması olması nedeniyle hükümet kanadından açıklama dahi yapılmamıştır. Ekim 2008 zammı, teknik bir hesaplamanın yansıması gibi Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu (EPDK) kararı olarak basında yer bulabilmiştir."

Bakan Hilmi Güler'in daha önce TBMM Genel Kurulu'nda da tarife çeşitlerinden söz ederek zamma ilişkin hesapların yanlış olduğunu ileri sürdüğünü anımsatan Çeçen, tepkisini şöyle dile getirdi:

"EMO ve MMO tek tek tarifeler bazında zam hesabını yapabilecek kadar matematik bilen mühendislerin meslek örgütleridir. Bu hesaplama öyle müthiş formüllerin, hesap sistemlerinin kullanılmasını gerektirmeyecek kadar açık orantısız bir denklem hesabıdır. Nitekim gazeteciler de bu hesabı yapabilmekte, EMO veya MMO açıklama yapmadan zam oranlarını haberleştirebilmektedirler. EMO'nun yaptığı, asgari yaşam standardına göre 4 kişilik bir ailenin ortalama tüketimini baz alarak bir ailenin elektrik faturası hesabını; dağıtım, iletim, perakende hizmet bedeli, fon ve vergiler dahil olarak ortaya koymaktır. EMO bizzat Resmî Gazete'de yayımlanan tarife kararları üzerinden hesap yapmaktadır. EMO'nun hesaplarının hükümete çok dokunmasının temel nedeni, zam kararlarını bir kağıt parçası ya da farazi bir oran olmaktan çıkarıp halkın cebini nasıl yaktığını ortaya koymasından kaynaklanmaktadır."

OECD enerji fiyatları endeksinin de Türkiye'nin içinde bulunduğu zam furçasını açıkça gösterdiğini ifade eden Musa Çeçen, "Sanırız sayın Bakan, OECD'nin de yanlış hesap yaptığını ileri sürecektir" diye konuştu.

EMO Yönetim Kurulu Başkanı Çeçen, ayrıntılı tarife açıklamalarının ardından "1 Ocak 2008-1 Ekim 2008 dönemi itibarıyla elektrik fiyatlarına 3 kez yapılan zam sonucunda, 1 kilovat saat elektriğin çıplak bedeli yüzde 65, her şey dahil bedeli ise yüzde 56.13 artmıştır" dedi.

Zam Hesabı İçin 4 Temel İşlem Yeterli

MMO Yönetim Kurulu Başkanı Koramaz da yeniden söz alarak, doğalgaz fiyat artışları konusunda basını bilgilendirirken, zam oranı hesaplamak için mühendislik eğitimi alınmasına da gerek olmadığını, 4 temel aritmetik işlemi bilmenin yeterli olacağını söyledi. Koramaz, veri ve hesaplamaları basınla paylaşarak, konuşmasını şöyle sürdürdü:

"1 Kasım'da MMO'nun yaptığı açıklamada son zammın yüzde 23.85, 2008'de yapılan toplam beş ayrı zam sonucunda gerçekleşen doğalgaz fiyat artışının ise 11 ayda yüzde 82.15 oranına ulaştığı kesinlikle doğrudur. Ayrıca Ankara, İstanbul, İzmit gibi gaz dağıtımında özelleştirme yapılacak olan kentlerde gaz dağıtım şirketlerinin uyguladığı 5,5 cente kadar varan "Birim Hizmet ve Amortisman Bedelleri" de eklendiğinde, doğalgaz satış fiyatı metreküpte 1.07 YTL/m³'e ulaşmaktadır. Bu hesap üzerinden kombi ile ısınan bir ailenin aylık doğalgaz gideri ayda en az 133.3 YTL, yıllık gideri ise 1.500 m³ üzerinden 1600 YTL olacaktır. Bu rakam asgari ücretle yaşamaya çalışan bir ailenin yıllık gelirinin yüzde 22'sine tekabül etmektedir. Bu rakamlar en az/en alt seviye kullanım itibarıyla verilmiştir. Yoksa yalnızca burada bulunan sizler ve bizler, yani doğalgaz tüketicileri olarak, bırakalım bu

yıla ilişkin verdiğimiz rakamı, geçen yılki doğalgaz giderlerinin bile çok daha fazla olduğunu biliyoruz. Sayın Bakanın ailelere aylık ne kadar doğal gaz kullanımını hangi mühendislik hesabıyla uygun gördüğünü ise merak ediyoruz."

Hükümetin Doğalgaz Tutarsızlığı

Hükümete, "Doğalgaz alanında şişirilmiş tahmin ve projeksiyonlara dayalı anlaşmalardan yakınan iktidar şimdi doğalgaz santral açılışları yapmaktadır" eleştirisini yönelten Koramaz, TEİAŞ verilerine göre 2006 yılında elektrik üretiminin yüzde 45.8'i doğalgazdan sağlanırken, 2007 yılında bu oran yüzde 49.6'ya yükseldiğini, bu yılın ilk 9 ayı itibarıyla da elektrik üretiminde doğalgazın payının yüzde 47.3 olduğunu kaydetti. "Yani 152 milyar 227 milyon kilovat saatlik brüt elektrik üretiminin 72 milyar 45 milyon kilovat saatlik bölümü doğalgazdan sağlanmıştır" diyen Koramaz, şu değerlendirmeyi yaptı:

"Gelinen noktada ise doğalgaz bağımlılığının azalması bir yana elektrik sıkıntısı karşısındaki acil çözümün yine doğalgazla sağlanacağı ve elektrik üretimindeki doğalgaz bağımlılığının artacağı görülmektedir. Doğalgaz santralla-

rının kısa sürede devreye alınması görünen gerekçe olmakla birlikte, temel neden elektrik alanının plansızlığa ve özel sektörün inisiyatifine terk edilmiş olmasıdır.

Öte yandan 10.05.2005 gün ve 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun'un 7. maddesinin son paragrafında; 'Yeterli jeotermal kaynakların bulunduğu bölgelerdeki valilik ve belediyelerin sınırları içinde kalan yerleşim birimlerinin ısı enerjisi ihtiyaçlarını öncelikle jeotermal ve güneş termal kaynaklarından karşılamaları esastır' şeklinde düzenleme yer almasına karşın, köylere kadar uzanan doğalgaza bağımlılık ülke politikaları ile açıklanamaz. Bir an evvel enerji alanının masaya yatırılıp, zaten krizde olan enerji sektörünün küresel kriz ortamında daha da batağa saplanmaması için ivedi çözümler üretilmesi gerekmektedir.

Demokratik bir planlama eşliğinde, 'Yerli, Yeni ve Yenilenebilir Enerji Kaynaklarına Dayalı Ulusal ve Kamusal Bir Enerji Politikası' uygulanması ve enerjinin verimli kullanımının teşvik edilmesi durumunda enerjideki dışa bağımlılığımızı büyük ölçüde azaltılabilecek ve giderek ortadan kaldırılabilecektir. ◀

